

1. Wie zijn wij en wat willen wij?

1.1 Julian Hetzel en Ism & Heit

Wij leven in een wereld die mooi, inspirerend, mysterieus en divers is. En we leven in een tijd die luid, bizar, brutaal en oneerlijk is. Julian Hetzel gelooft dat kunst daarom zowel luid, bizar en brutaal, als mooi, inspirerend, mysterieus en divers moet zijn. Theater is voor hem een manier om de complexiteit van de wereld te verkennen en om de uitkomsten van die verkenning zo vorm te geven dat het publiek wordt meegenomen, geraakt, en aan het denken gezet. Hetzels voorstellingen zijn gebeurtenissen die verwondering wekken en confronteren, uitdagen en soms heftige reacties oproepen door hoe ze actuele vraagstukken aan de orde stellen. Marijn Lems (in het *NRC*) noemt Hetzel een “beroepsprovocateur” die de grenzen van wat acceptabel is bewust overschrijdt.

Naast provocerend zijn Hetzels voorstellingen ook poëtisch, ontroerend en humoristisch. Met humor en een op hedendaags design gebaseerde strakke beeldtaal brengt hij complexe morele, sociale en politieke dilemma's dicht bij de belevingswereld van het publiek. In plaats van verhalen te vertellen maakt hij zijn publiek onderdeel van situaties die associaties en emoties oproepen en uitdagen om je dingen af te vragen. Vaak zijn dit heel herkenbare situaties zoals die van een trendy winkel (*Schuldfabrik*), een spelshow (*The Automated Sniper*) of een museum (*All Inclusive*). Met zijn heldere, licht surrealistische beeldtaal roept hij wonderlijke werelden op die heel veel te maken hebben met de wereld die we (denken te) kennen maar tegelijkertijd ons denken op zijn kop zet door hoe dingen uitvergroot of tot in het absurde doorgetrokken worden.

Hetzels oeuvre en zijn manieren van werken gaan over grenzen heen en dat is niet alleen een kwestie van provocerende inhoud en internationale tournees, maar heeft ook betrekking op de vorm, het maken van de voorstellingen, waar ze getoond worden en zelfs publiciteit en marketing. Hetzels werk begeeft zich op en over de grenzen van theater, performance en beeldende kunst. Vrijelijk combineren van wat ooit gescheiden disciplines waren is voor hem een vanzelfsprekendheid. Sommigen van zijn werken worden getoond in theaters, anderen in de publieke ruimte, zoals op straat of in winkelcentra. De grens tussen wat tot de voorstelling behoort en wat niet, is poreus. *Schuldfabrik* confronteerde winkelend publiek met een pop-up winkel die niet van echt te onderscheiden was en waar echte zeep, gemaakt van echt menselijk vet, verkocht werd als onderdeel van een theatrale installatie in meerdere ruimtes die te bezoeken was via de achterdeur van de winkel. Ook in werken die in theaters getoond worden lopen theater en realiteit door elkaar heen. In *The Automated Sniper* bevindt het publiek zich in een spelshow waarin acteurs zich voor hun ogen moeten verweren tegen het werkelijke geweld van een paintball pistool. Voor *All Inclusive* werd echt puin uit Syrië geïmporteerd om als basis te dienen voor kunstwerken van een fictieve kunstenaar met de naam Julian Hetzel en kijkt het publiek naar echte vluchtelingen die een encenering van een tentoonstelling van dit werk bezoeken. Aan het einde van de voorstelling wordt het publiek uitgenodigd om een fictieve museumwinkel te bezoeken waar diverse kunstwerken uit de voorstelling daadwerkelijk aangeschaft kunnen worden.

De manier waarop Hetzels werk toeschouwers meeneemt in ervaringen waarin de gebruikelijke grenzen van de voorstelling poreus worden strekt zich ook uit tot de publiciteit en marketing. Hetzel is geschoold als ontwerper met een focus op visuele communicatie. Publiciteit wordt door hem zelf ontworpen als onderdeel van het totaalconcept van de voorstelling. De publiciteit maakt zo integraal deel uit van hoe het publiek in het spel dat

met de voorstelling gespeeld wordt, betrokken wordt. De manier waarop dit gebeurt is karakteristiek voor hoe Hetzels werk zich verhoudt tot de maatschappelijke vraagstukken en dilemma's die het aan de orde stelt door middel van subversieve affirmatie: door middel van herkenbare vormen die meeliften op commerciële succesformules maar daar ook een draai aan geven die dilemma's, paradoxen en contradicties blootlegt. Voor *Schuldfabrik*, bijvoorbeeld, ontwierp Hetzel een merknaam en visuele identiteit die op het eerste gezicht nauwelijks te onderscheiden is van commerciële 'branding' van hippe, eigentijdse lifestyle producten maar die tegelijkertijd vragen oproept over wie eigenlijk profiteert van hoe grote commerciële bedrijven goede doelen inzetten als marketingstrategie. Wat is precies onze eigen rol als consument in systemen van uitbuiting en onderdrukking die tegelijkertijd door deze bedrijven in stand gehouden worden?

Typisch, voor hoe Hetzel deze strategie van subversieve affirmatie gebruikt, is hoe hij in zijn werk grote ideeën en ideologieën tegen elkaar uitspeelt. Een voorbeeld daarvan is de confrontatie van het personage van de rondleidster en haar filosofische verheerlijking van geweld in de kunst in *All Inclusive* met echte vluchtelingen die oorlogsgeweld van nabij meegemaakt hebben. Deze confrontatie plaatst de toeschouwer in een ongemakkelijke positie. Door deze perspectieven tegen elkaar af te zetten, neemt de voorstelling het publiek mee in een verkenning van conflicterende wereldbeelden en van de opvattingen en ervaringen die deze perspectieven impliceren. Wiens wereldbeelden, opvattingen en ervaringen zijn dat, en hoe zijn ze deel van wat we als realiteit ervaren?

Deze strategie van confrontatie en affirmatieve confirmatie ligt ook aan de basis van de naam van Hetzels gezelschap: *Ism & Heit*. Deze naam is een combinatie van twee achtervoegsels die aan zelfstandig naamwoorden kunnen worden toegevoegd om ideeën, bewegingen en stromingen te beschrijven, zoals bijvoorbeeld in *real*-ism en *Schön*-heit. De naam *Ism & Heit* nodigt uit om voor deze achtervoegsels uiteenlopende woorden in te vullen en geeft daarmee uitdrukking aan hoe het werk van Hetzel podium biedt aan het tegen elkaar uitspelen van de denkwerelden die achter deze termen schuilgaan. De combinatie van een Duitstalig en een Engelstalig achtervoegsel geeft bovendien uitdrukking aan het internationale karakter van deze verkenningen en meer algemeen het internationale karakter van de manier van werken van Hetzel en zijn medewerkers.

Ism & Heit is een flexibel en dynamisch samenwerkingsverband gericht op het ontwikkelen, produceren en tonen van het werk van Hetzel. *Ism & Heit* heeft daarvoor de afgelopen jaren nauwe samenwerkingen ontwikkeld met een groot aantal partners in binnen- en buitenland, waaronder *SPRING*, *Het Huis* en *Theater Kikker* in Utrecht, *Frascati* in Amsterdam, *Kaaithheater* (Brussel), *CAMPO* (Gent), *Schauspiel Leipzig*, *Kammerspiele* (München), *Spielart Festival* (München), *Gessnerallee* (Zürich), *Steirischer Herbst* (Graz) en *Actoral* (Marseille).

1.2 Onze manier van werken

De manier van werken van Hetzel en Ism & Heit is onderzoeksmatig. Startpunt zijn vragen en observaties die direct verband houden met actuele ontwikkelingen in de samenleving. Deze vragen en observaties zijn aanleiding voor onderzoek dat voorafgaat aan het maakproces en dat voortgezet wordt in het maakproces zelf. Bijvoorbeeld, in het geval van *Schuldfabrik* werd voorafgaand aan het maakproces onderzoek gedaan naar onder andere uitbuiting, (post)kolonialisme, boete, vergeving en liefdadigheid. Leidraad was de dubbele betekenis van 'schuld' als verwijzend naar zowel iets dat verschuldigd is (in economische zin) als naar schuldig zijn. Ook werd onderzocht hoe zeep gemaakt zou kunnen worden uit menselijk vet en wat de juridische en praktische implicaties zijn van het verwerken van menselijk vet tot zeep en het te koop aanbieden van deze zeep. Vervolgens is de zeep ook werkelijk gemaakt. Materiaal uit verschillende aspecten van dit vooronderzoek is verwerkt in de voorstelling.

Schuldfabrik is een goed voorbeeld van hoe onderzoek in en voorafgaand aan het maakproces niet alleen betrekking heeft op inhoudelijke kennis maar ook heel praktisch en materieel is (hoe liposuctie werkt, hoe zeep gemaakt wordt, het werken met uiteenlopende instrumenten) en gaat over heel concrete en praktische zaken (zoals de juridische implicaties van het doneren van menselijk vet en het verwerken daarvan tot zeep). Theater maken is zo een manier om de realiteit te verkennen, grenzen op te zoeken, te spelen met mogelijkheden en implicaties en daar vragen over te stellen.

In het maakproces van voorstellingen breidt dit onderzoek zich uit naar het medium van theater en performance zelf en hoe dit medium ingezet kan worden om contact te maken met een publiek. Artistieke vernieuwing is niet doel op zich maar integraal onderdeel van zoeken naar manieren om theatrale encsceneringen te gebruiken om publiek aan te spreken, mee te nemen, en actuele onderwerpen en urgente vragen aan de orde te stellen. Zoals hierboven al opgemerkt vertellen Hetzels voorstellingen geen verhalen maar zijn zij middel om associaties en emoties op te roepen. Ze zetten het publiek aan het denken over dingen die nu spelen, over hoe onze samenleving is georganiseerd, hoe onze economie werkt, hoe we onze positie in de wereld zien, wie welke rol kan spelen, en wat de rol van kunst zou kunnen zijn. Belangrijk daarbij is steeds hoe theater abstracte ideeën erfahrbaar kan maken en hoe theatrale encsceneringen het publiek mee kunnen nemen in een opeenvolging van ervaringen die hen aan het denken zet.

1.3 Onze ambities voor 2021-2024

A. Verder ontwikkelen van de artistieke signatuur van Hetzel en Ism & Heit.

De afgelopen jaren heeft Hetzel de basis gelegd voor zijn heel eigen en herkenbare signatuur en manier van werken. Doel voor de komende jaren is om deze manier van werken en deze artistieke signatuur verder te ontwikkelen in voorstellingen voor theaters en op locatie en om daarnaast ook nieuwe stappen te zetten in de richting van performatieve installaties. Deze installaties zijn een logisch vervolg op hoe voor Hetzel encsceneren een manier is om ervaringen voor een publiek vorm te geven en publiek middels die ervaringen aan het denken te zetten. In het theater heeft het publiek daarbij een vaste positie in het auditorium. In Hetzels locatievoorstellingen verplaatst het publiek zich door de ruimte (of zoals in *Schuldfabrik*, door meerdere ruimtes).

In locatievoorstellingen zijn deze verplaatsingen vastgelegd in de constructie van de voorstelling en ontvouwt de voorstelling zich in relatie tot dit vaststaande parcours. De performatieve installaties die Hetzel de komende tijd wil ontwikkelen (naast voorstellingen in theaters en op locatie) zijn minder lineair geconstrueerd en geven bezoekers meer vrijheid om de encenering op hun eigen manier te verkennen. Ook biedt deze nieuwe vorm de mogelijkheid werk op nieuwe plekken te tonen, nieuwe samenwerkingen aan te gaan en nieuw publiek te bereiken.

- B. Ontwikkelen van een solide thuisbasis in Utrecht geworteld in het Utrechtse veld en in nauw contact met Utrechts publiek.

Het consolideren van de beoogde organisatiestructuur (zie: 4.1 Organisatiestructuur) is een noodzakelijke voorwaarde voor de benodigde ondersteuning van de verdere artistieke ontwikkeling van Hetzel en het (inter)nationaal tonen van zijn werk, het ontwikkelen van goede relaties met sponsors en private fondsen, het verder uitbouwen van samenwerking met Utrechtse instellingen en het intensiveren van de relatie met Utrechts publiek. Een solide thuisbasis kan ook voorzien in de behoefte aan een context waarin doorlopend reflectie kan plaatsvinden op de ontwikkeling van Hetzels werk en onderzoek gedaan kan worden voor toekomstige projecten. Dat willen wij doen in samenwerking met Utrechtse partners en publiek en in de vorm van openbare denktanks (zie: 3.1 Activiteiten). Hieronder (in: "Waarom Utrecht?") zetten wij uiteen waarom wij denken dat Utrecht voor ons de uitgelezen plek is om te wortelen.

- C. Bestendigen en versterken van de relaties tussen deze lokale basis en het (inter)nationale veld.

De manier van werken van Hetzel en Ism & heit is zeer internationaal. Er is een uitgebreid en nog steeds groeiend netwerk van theaters, festivals en producerende instellingen dat bijdraagt aan de productie en het tonen van Hetzels werk. Een solide thuisbasis in Utrecht maakt het mogelijk dit netwerk te consolideren, verder uit te breiden en om nog beter in te spelen op de mogelijkheden die zich vanuit dit netwerk voordoen (zoals coproduceren en langdurig en duurzaam tonen van reeds gemaakt werk). Met dit netwerk en zijn internationale manier van werken brengt Hetzel internationale perspectieven en connecties naar Utrecht en draagt hij bij aan het versterken van de internationale zichtbaarheid van Utrecht als cultuurstad.